

3ο Διεθνές Συνέδριο για την Προώθηση της Εκπαιδευτικής Καινοτομίας

*Πρακτικά
Συνεδρίου*
ΤΟΜΟΣ Α

Πλήρη Άρθρα (Full papers)

ISBN: 978-618-82197-6-2

Ψηφιακός-Πολυτροπικός Μουσικός Γραμματισμός: Η μουσική και η εικόνα ως μέρος των στίχων του χαϊκού

Πατιώ Μαρία

Μουσικός, Πειραματικό Σχολείο Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης,
mariapatio22.5@gmail.com

Αλεξούδα Γεωργία

Πληροφορικός, Πειραματικό Σχολείο Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης,
alexouda@gmail.com

Περίληψη

Σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε μια διαθεματική διδακτική πρόταση η οποία εμπλέκει τα μαθήματα της Μουσικής και της Πληροφορικής της Β' τάξης του Γυμνασίου. Ο σχεδιασμός της διδακτικής πρότασης στηρίχτηκε στον κοινωνικό εποικοδομισμό. Οι μαθητές/τριες, εργαζόμενοι/ες σε ομάδες κλήθηκαν να αναζητήσουν πληροφορίες για τη μουσική παράδοση της Χώρας του Ανατέλλοντος Ηλίου, γνώρισαν το είδος ποίησης χαϊκού, ασχολήθηκαν με τη συγγραφή χαϊκού, τη λυρική απαγγελία και ηχογράφησή του, τη δημιουργία και εκτέλεση μελωδίας σε πεντατονική κλίμακα και ελεύθερο ρυθμό για τη μουσική επένδυση του χαϊκού, την ηχογράφιση της μελωδίας, την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. για την επεξεργασία/μίξη των ηχογραφήσεων αλλά και για οπτικοποίηση της μουσικής/ποιητικής σύνθεσης. Παρουσιάζεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, η εμπειρία της υλοποίησης και τα συμπεράσματα.

Λέξεις κλειδιά: Χαϊκού, μουσική επένδυση, οπτικοακουστικός γραμματισμός, ψηφιακός γραμματισμός, διδασκαλία πολυμέσων.

Εισαγωγή

Οι τεχνολογικές εξελίξεις, ο πολιτισμικός πλουραλισμός και η μουσική ποικιλομορφία συστήνουν τη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα. Τα νέα ακουστικά και μουσικά περιβάλλοντα, οι νέες ορίζουσες στη φύση της μουσικής εμπειρίας αλλά και στις μουσικές διαδικασίες ακρόασης, εκτέλεσης και σύνθεσης μουσικής, ο σύγχρονος τρόπος ζωής που κατακλύζεται από ηχητικές-μουσικές πληροφορίες από μία πληθώρα μέσων (media), όλα αυτά μας υποχρεώνουν να θέσουμε νέες προτεραιότητες στο μάθημα της μουσικής. Στον σημερινό κόσμο των πολυμέσων (multimedia), η στενή έννοια του γραμματισμού δεν προετοιμάζει τους μαθητές να έχουν πρόσβαση ή να αξιολογούν τους μυριάδες τρόπους που προσφέρει η μουσική. Σε αυτό το πλαίσιο, η Παιδαγωγική του Πολυγραμματισμού είναι μία μεθοδολογία που πληροί τα κριτήρια για μία σύγχρονη μουσική εκπαίδευση (Κοκκίδου, 2016).

Έχει υποστηριχθεί ότι στη μεταμοντέρνα κοινωνία, όλο και περισσότεροι άνθρωποι είναι λειτουργικά αναλφάβητοι καθώς βασίζονται μόνο σε πηγές από τα ΜΜΕ και δυσκολεύονται να συνειδητοποιήσουν πώς τα ΜΜΕ επηρεάζουν τις αναγνώσεις τους για τον κόσμο (Felluga, 2015). Στη σημερινή εποχή που τα ηλεκτρονικά ΜΜΕ έχουν κυριεύσει τη ζωή μας –σε προσωπικό, πολιτικό, οικονομικό, αισθητικό, κοινωνικό και ψυχολογικό επίπεδο– οι διαστάσεις του μουσικού γραμματισμού είναι ποικίλες, πολύπλοκες και πολυτροπικές (Barton, 2013) και κατά συνέπεια οι εκπαιδευτικοί καλούνται να μετασχηματίσουν και το

μάθημα της μουσικής, έτσι ώστε αυτό να έχει νόημα στην καθημερινότητα των μαθητών/τριών. Σε μια σύγχρονη κοινωνία τα άτομα πρέπει να μάθουν πώς να δομούν τη γνώση από διάφορες πηγές και τρόπους αναπαράστασης (Pahl & Rowsell, 2012).

Η ψηφιακή τεχνολογία αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο γραμματισμού. Οι μαθητές /τριές μας, ειδικά αυτοί/ές 11-17 ετών, εκτός σχολείου μοιράζονται, παίζουν, μαθαίνουν -αλλά και αλληλοδιδάσκονται - μουσική, μέσα από το YouTube, το Facebook, και άλλα ψηφιακά μέσα επικοινωνίας (Gouzouasis & Bakan, 2011· Thwaites, 2014). Οι ψηφιακές εφαρμογές της μουσικής μπορούν να χωριστούν σε τέσσερις κατηγορίες: 1) υλικό για τη μουσική εκπαίδευση (παρτιτούρες, συγχορδίες, μαθήματα κ.ά.) 2) μουσικά παιχνίδια που προσφέρουν μουσικές εμπειρίες 3) εργαλεία (π.χ., για κούρδισμα οργάνων, για ηχογράφηση και επεξεργασία του μουσικού υλικού) και 4) εικονικά μουσικά όργανα (Gouzouasis & Bakan, 2011). Οι πρόσφατες τεχνολογικές εξελίξεις και τα διαδραστικά περιβάλλοντα, γνωστά ως Web 2.0, σε συνδυασμό με φορητές ψηφιακές συσκευές (smart phones, tablet, laptop, MP3 player, iPod, iPhone), με τα εξελιγμένα λογισμικά (π.χ., multitrack λογισμικά εγγραφής) και με μουσικές εφαρμογές (apps) έχουν συμβάλει στην αναγέννηση της μουσικής εμπειρίας (ακρόαση, δημιουργία, διασκευή και εκτέλεση μουσικής), έχουν κάνει τη μουσική προσιτή, φορητή και φθηνή, και έχουν δημιουργήσει ένα νέο δίκτυο για την εκμάθηση και διδασκαλία της μουσικής. Η ακρόαση ενός τραγουδιού από ένα CD δεν είναι λειτουργικά ίδια με την ακρόαση-θέαση του ίδιου τραγουδιού μέσα από ένα μουσικό βίντεο. Επίσης, ας μην ξεχνάμε ότι πολλές μορφές έκφρασης και πρόσληψης της μουσικής ήταν ανέκαθεν πολυτροπικές: τα τραγούδια αποτελούν μία πολυτροπική μορφή, ένα πάντρεμα της μουσικής με τον λόγο. Στο μάθημα της μουσικής, η κατανόηση και ερμηνεία της μουσικής είναι πολυτροπική ακόμη και όταν τα παιδιά δημιουργούν ηχοεικόνες ή επινοούν τραγούδια, όταν χρησιμοποιούν, λόγου χάρη, λέξεις και κινήσεις σε μία ραπ δημιουργία (Κοκκίδου, 2016).

Εν ολίγοις, οι διαδικασίες σε όλα τα καλλιτεχνικά μαθήματα γίνονται όλο και περισσότερο πολυτροπικές (Jewitt, 2008) και τεχνολογικές (Street, 2008). Αυτά τα δεδομένα μας οδηγούν υποχρεωτικά στην επανεξέταση των παραδοσιακών πρακτικών αλλά και των Προγραμμάτων Σπουδών στη μουσική εκπαίδευση. Στη σύγχρονη εποχή απαιτούνται νέες μορφές γραμματισμού, ιδίως τέτοιες που σχετίζονται με τις νέες τεχνολογίες: ψηφιακός γραμματισμός, γραμματισμός στην ηλεκτρονική πληροφορία, γραμματισμός στα μέσα μαζικής επικοινωνίας και γραμματισμός στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Αν τα σχολεία επιθυμούν να διατηρήσουν τη σημασία τους στην κοινωνία, πρέπει να λαμβάνουν υπόψη αυτές τις κοινωνικές αλλαγές και να αναγνωρίσουν τους νέους και σύνθετους τρόπους δόμησης του νοήματος σε πρακτικές γραμματισμού εκτός σχολείου ως ισότιμους και εξίσου σημαντικούς με εκείνους μέσα στο σχολικό σύστημα (Burke, 2009).

Σύμφωνα με την Ασλανίδου (2003) «Ένας διευρυμένος ορισμός του οπτικού αλφαριθμητισμού θα περιελάμβανε τη μελέτη των συμβόλων, των καναλιών της πληροφόρησης, της επικοινωνίας και τις αντανάκλασεις τους πάνω στην ανθρώπινη συμπεριφορά.» Η ευχρηστία των σύγχρονων εργαλείων επεξεργασίας ήχου, εικόνας και βίντεο επιτρέπουν στους μαθητές να κατακτούν τις τεχνικές δεξιότητες που απαιτούνται για τη δημιουργία ενός οπτικοακουστικού προϊόντος. Στη β' τάξη του Γυμνασίου η ύλη του μαθήματος της Πληροφορικής περιλαμβάνει τη διδασκαλία των πολυμέσων (ΥΠΠΕΘ, 2016) και μπορεί να

συνδυαστεί με την καλλιέργεια του οπτικοακουστικού γραμματισμού (Αλεξούδα & Ασλανίδου, 2017).

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται μια διαθεματική διδακτική πρόταση Μουσικής και Πληροφορικής, στο πλαίσιο της οποίας επιχειρείται η καλλιέργεια του μουσικού γραμματισμού σε συνδυασμό με τον ψηφιακό οπτικοακουστικό γραμματισμό. Η διδακτική αυτή πρόταση εμπνέεται από την πεποίθηση ότι η διαθεματική και διεπιστημονική διδακτική προσέγγιση επιτρέπει την υπέρβαση των διαχωριστικών ορίων μεταξύ των διαφορετικών επιστημονικών κλάδων, ώστε να επιτευχθούν μορφές συνεργασίας και σύμπραξης μεταξύ των διδασκόμενων μαθημάτων με σκοπό την ενιαία προσέγγιση μιας θεματικής ενότητας από όλες τις δυνατές πλευρές (ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ, 2003). Η διασύνδεση του μαθήματος της Μουσικής με το μάθημα της Πληροφορικής πραγματώνεται στο πλαίσιο ενός κοινού σχεδίου μαθήματος, όπου το κάθε γνωστικό αντικείμενο θέτει και καλλιεργεί σημαντικούς γνωστικούς στόχους και δεξιότητες (Ματσαγγούρας, 2003). Στο πλαίσιο της επίτευξης των στόχων της συγκεκριμένης διδακτικής πρότασης, η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών γίνεται μέσα από παιδαγωγικές προσεγγίσεις που προάγουν την κριτική, αναλυτική και δημιουργική σκέψη, τη συνεργατική μάθηση, την αυτενέργεια, τη λήψη πρωτοβουλιών, την εξερεύνηση και τον πειραματισμό (Γεωργάκη, 2003).

Μεθοδολογία

Σκοπός του διδακτικού σεναρίου είναι αφενός η ολιστική προσέγγιση της μουσικής, γενικότερα της τέχνης, ως μέρος της ζωής του ανθρώπου και αφετέρου η καλλιτεχνική έκφραση των μαθητών/τριών σε συνδυασμό με τον ψηφιακό οπτικοακουστικό γραμματισμό.

Οι στόχοι του διδακτικού σεναρίου είναι οι μαθητές/τριες:

- Να γνωρίσουν την Ιαπωνική μουσική παράδοση και τη σύνδεσή της με άλλες μορφές τέχνης
- Να γνωρίσουν τις πεντατονικές κλίμακες
- Να γνωρίσουν το είδος ποίησης χαϊκού
- Να συνεργαστούν για τη συγγραφή χαϊκού
- Να αναπτύξουν μουσικές ιδέες πάνω σε δικό τους χαϊκού
- Να συνθέσουν και να εκτελέσουν μια σύντομη μελωδία σε ελεύθερο ρυθμό για τη μουσική επένδυση του χαϊκού τους
- Να ηχογραφήσουν τις ποιητικές και μουσικές συνθέσεις τους με τη χρήση των κινητών τηλεφώνων τους
- Να επεξεργαστούν τις ηχογραφήσεις τους με τη χρήση του λογισμικού επεξεργασίας ήχου Audacity
- Να οπτικοποιήσουν τη μουσική/ποιητική τους σύνθεση δημιουργώντας ένα σύντομο οπτικοακουστικό προϊόν με τη χρήση του διαδικτυακού λογισμικού επεξεργασίας βίντεο wevideo.
- Να αναλάβουν κεντρικό και ενεργητικό ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία με τη διακριτική υποστήριξη του/της εκπαιδευτικού.
- Να καλλιεργήσουν την κριτική σκέψη και τη δημιουργικότητα, στο πλαίσιο της διερευνητικής - βιωματικής μάθησης.

Η λεπτομερής καθοδήγηση παρέχεται σε ένα πρώτο μόνο στάδιο, έτσι ώστε σταδιακά να δίδεται μεγαλύτερη ευχέρεια κινήσεων στους/στις μαθητές/τριες, ως συνειδητή στρατηγική των εκπαιδευτικών.

Σε ποιους απευθύνεται

Η διδακτική πρόταση μπορεί να υλοποιηθεί στη Β΄ τάξη του Γυμνασίου, με βάση το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Μουσικής για την Β΄ Γυμνάσιου (ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ Μουσικής, 2003) και τις οδηγίες για τη διδασκαλία της Πληροφορικής στη β΄ τάξη του Γυμνασίου για το σχολικό έτος 2016 – 2017 (ΥΠΠΕΘ, 2016).

Εκτιμώμενη διάρκεια

Προτείνεται διάρκεια 6 διδακτικών ωρών.

Προαπαιτούμενες γνώσεις

Οι μαθητές/τριες, από το μάθημα της Μουσικής της Α΄ Γυμνασίου γνωρίζουν την πεντατονική κλίμακα, έχουν έρθει σε επαφή με τη μελοποίηση και τη σύνθεση μελωδίας αλλά και μικρού έργου, και τέλος γνωρίζουν το ποιητικό είδος χαϊκού από το μάθημα της Λογοτεχνίας της Β΄ Γυμνασίου.

Στο μάθημα της Πληροφορικής εξοικειώθηκαν προηγουμένα με το λογισμικό επεξεργασίας βίντεο wevideo.

Εκπαιδευτικές τεχνικές

Δίδεται έμφαση στην εργασία σε ομάδες, στην οποία κάθε μαθητής/τρια έχει τον ρόλο του/της και συμβάλλει ενεργητικά στη διαμόρφωση και στην τελική παρουσίαση της εργασίας της ομάδας, στο πλαίσιο της βιωματικής-διερευνητικής μάθησης.

Έτσι, οι μαθητές/τριες βρίσκουν έναν καινούργιο τρόπο έκφρασης μέσω του συνδυασμού της ποίησης, της μουσικής, της εικόνας και της ψηφιακής τεχνολογίας για να εξοικειωθούν με την οπτικοακουστική γλώσσα. Μαθαίνοντας τη χρήση των προγραμμάτων audacity και wenedo ανακαλύπτουν τις δυνατότητες που τους παρέχουν τα εργαλεία της Πληροφορικής, ώστε να μετατρέψουν τις μουσικές και ποιητικές ιδέες τους σε ψηφιακό οπτικοακουστικό έργο.

Εκπαιδευτική προσέγγιση

Ακολουθούνται οι αρχές του κοινωνικού εποικοδομισμού. Οι μαθητές/τριες καλούνται να πάρουν πρωτοβουλίες, να αυτενεργήσουν, να έχουν έναν διαρκή ενεργό ρόλο, να συνεργαστούν μεταξύ τους και να δημιουργήσουν.

Διαμόρφωση ομάδων – Οργάνωση τάξης

Οι μαθητές/τριες εργάζονται σε ομάδες των 2-3 ατόμων στην αίθουσα Μουσικής και στο εργαστήριο Πληροφορικής (ανά ηλεκτρονικό υπολογιστή), κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των δραστηριοτήτων. Η οργάνωση αυτή ευνοεί την αλληλεπίδραση μεταξύ των μαθητών/τριών, οι οποίοι/ες αντιμετωπίζουν την περαίωση των δραστηριοτήτων ως μια κοινή προσπάθεια και όχι ως ατομική δράση. Αν αντιμετωπίζουν πρόβλημα κατανόησης κάποιας ενέργειας, ζητούν βοήθεια από τους/τις διδάσκοντες/ουσες.

Περιγραφή της διδακτικής πορείας

Ο σχεδιασμός των δραστηριοτήτων έχει ως στόχο τη γενικότερη αφύπνιση των μαθητών/τριών σχετικά με τη μουσική και τις νέες τεχνολογίες, ακολουθώντας μια πορεία από το απλό στο σύνθετο και από το γνωστό στο άγνωστο (Δημητρακοπούλου κ.ά., 2010).

Προετοιμασία

- Εισαγωγή στην Ιαπωνική μουσική παράδοση και τη σύνδεσή της με τον χορό, την ποίηση, το θέατρο και τη θρησκεία
- Αναφορά στην πεντάφθογγη κλίμακα, στον δίσημο ρυθμό στις ετεροφωνικές και μονοφωνικές συνηχήσεις της Ιαπωνικής μουσικής παράδοσης.
- Ακρόαση-θέαση από το διαδίκτυο επιλεγμένων βίντεο με σκοπό να κατανοηθούν τα παραπάνω θέματα
- Γνωριμία με τα μουσικά όργανα της χώρας του Ανατέλλοντος Ηλίου καθώς και τα είδη της μουσικής της
- Παρουσίαση του είδους ποίησης χαϊκού και της δομής του
- Ακρόαση – θέαση από το διαδίκτυο, επιλεγμένων προϊόντων μουσικής επένδυσης και οπτικοποίησης χαϊκού
- Επίδειξη χρήσης του προγράμματος επεξεργασίας ήχου, audacity
Εργασία σε ομάδες 2-3 ατόμων

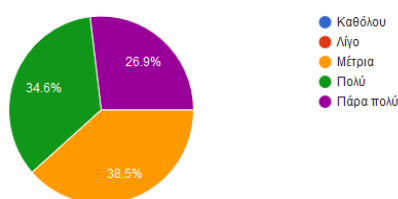
- Συγγραφή χαϊκού με θέμα την φύση, τις εποχές ή τα χρώματα
- Λυρική απαγγελία του χαϊκού και ηχογράφηση με χρήση συσκευής κινητού τηλεφώνου
- Σύνθεση μελωδίας σε ελεύθερο ρυθμό στην πεντατονική κλίμακα του Ντο, για τη μουσική επένδυση του χαϊκού
- Εκτέλεση της σύνθεσης στα μουσικά όργανα και ηχογράφησή της με χρήση συσκευής κινητού τηλεφώνου
- Εισαγωγή των ηχογραφήσεων (απαγγελία χαϊκού και μουσική επένδυσης) στο audacity
- Επεξεργασία και ολοκλήρωση της παραγωγής του τελικού ηχητικού προϊόντος
- Παρουσίαση του ηχητικού προϊόντος
- Αξιολόγηση
- Αναζήτηση στο Διαδίκτυο εικόνων που σχετίζονται με το θέμα του χαϊκού και διατίθενται με δικαιώματα χρήσης creative commons
- Δημιουργία οπτικοακουστικού προϊόντος με τη χρήση του διαδικτυακού λογισμικού επεξεργασίας βίντεο wenvideo, κλπ
- Παρουσίαση του οπτικοακουστικού προϊόντος κάθε ομάδας στην ολομέλεια της τάξης
- Αξιολόγηση
- Συζήτηση όσον αφορά την εμπειρία της εκπόνησής του
- Συμπλήρωση ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου ανατροφοδότησης

Η εμπειρία της υλοποίησης

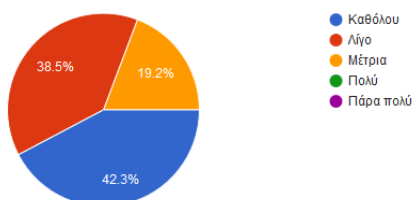
Η διδακτική πρόταση υλοποιήθηκε το σχ. έτος 2016-17 στη β' τάξη του Γυμνασίου. Συμμετείχαν συνολικά 26 μαθητές/τριες (13 αγόρια και 13 κορίτσια). Όλοι/ες οι μαθητές/τριες έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον και ενθουσιασμό, είχαν ενεργό συμμετοχή, πήραν πρωτοβουλίες, αλληλεπίδρασαν και δεν παρατηρήθηκαν προβλήματα στη λειτουργία των ομάδων. Η εργασία σε ομάδες οδήγησε τους/τις μαθητές/τριες να αποκτήσουν γνώσεις μέσα από μια γόνιμη διαδραστική διαδικασία (Whipple, 1987). Προκειμένου να διερευνηθεί καλύτερα η υλοποίηση του σχεδίου έρευνας χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο για τους/τις μαθητές/τριες. Με βάση

τις απαντήσεις των μαθητών/τριών, δε διαπιστώθηκαν ιδιαίτερες δυσκολίες στα διάφορα στάδια υλοποίησης του σχεδίου έρευνας. Τα αποτελέσματα ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου ανατροφοδότησης παρουσιάζονται στα σχήματα 1-11.

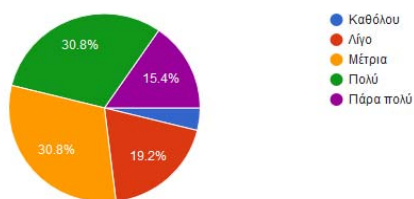
Με βάση τις απαντήσεις αυτές όλοι /ες οι μαθητές/τριες βρήκαν τη δραστηριότητα συγγραφής χαϊκού ενδιαφέρουσα σε τουλάχιστον μέτριο βαθμό (Σχήμα 1) και θεώρησαν το βαθμό δυσκολίας της προσιτό (Σχήμα 2). Επίσης η συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών/τριων βρήκε τη δραστηριότητα δημιουργίας μελωδίας στην πεντατονική κλίμακα του Ντο, για τις επενδύσεις του χαϊκού ενδιαφέρουσα σε τουλάχιστον μέτριο βαθμό (Σχήμα 3) και θεώρησαν το βαθμό δυσκολίας της προσιτό (Σχήμα 4). Οι περισσότεροι/ες μαθητές/τριες θεωρούν ότι η συγκεκριμένη δραστηριότητα τους/τις βοήθησε σε τουλάχιστον μέτριο βαθμό να γνωρίσουν στην πεντατονική κλίμακα του Ντο (Σχήμα 5), αλλά και να κατανοήσουν τη δομή και το περιεχόμενο του χαϊκού (Σχήμα 6). Επίσης οι περισσότεροι/ες μαθητές/τριες δεν δυσκολεύτηκαν στην ηχογράφηση της ποιητικής-μουσικής τους σύνθεσης (Σχήμα 7), βρήκαν πολύ ενδιαφέρουσα τη δραστηριότητα επεξεργασίας του χαϊκού τους και της μουσικής σύνθεσής τους με τη χρήση του προγράμματος Audacity (Σχήμα 8) και θεώρησαν το βαθμό δυσκολίας της χρήσης του προγράμματος Audacity προσιτό (Σχήμα 9). Τέλος, οι περισσότεροι/ες μαθητές/τριες βρήκαν πολύ ενδιαφέρουσα τη δημιουργία ενός βίντεο για το χαϊκού τους με τη χρήση του wevideo (Σχήμα 10) και θεώρησαν το βαθμό δυσκολίας της συγκεκριμένης δραστηριότητας προσιτό (Σχήμα 11).

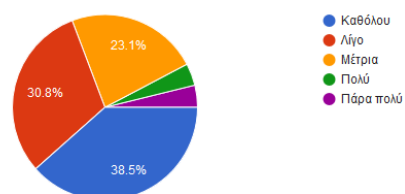
Σχήμα 1. Γράφημα για τα αποτελέσματα της ερώτησης «Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η δραστηριότητα συγγραφής χαϊκού;»

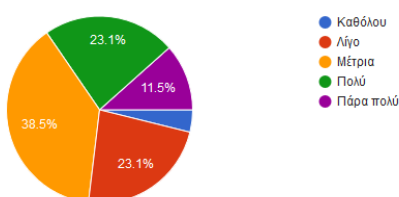
Σχήμα 2. Γράφημα για τα αποτελέσματα της ερώτησης «Πόσο δύσκολη σου φάνηκε η δραστηριότητα συγγραφής χαϊκού;»

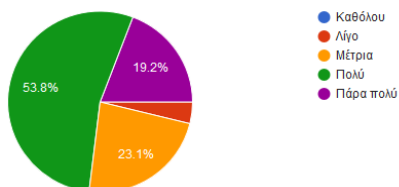
Σχήμα 3. Γράφημα για τα αποτελέσματα της ερώτησης «Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η δραστηριότητα δημιουργίας μελωδίας στην πεντατονική κλίμακα του Ντο, για να επενδύσεις το χαϊκού σου;»

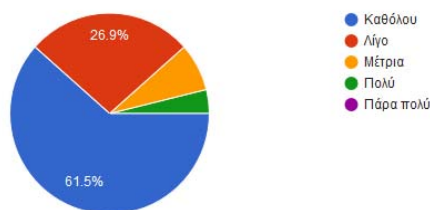
Σχήμα 4. Γράφημα για τα αποτελέσματα της ερώτησης «Πόσο δύσκολη σου φάνηκε η δημιουργία μελωδίας στην πεντατονική κλίμακα του Ντο;»

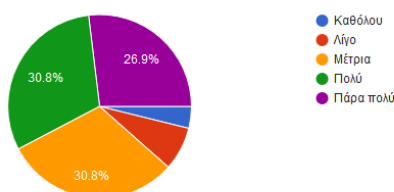
Σχήμα 5. Γράφημα για τα αποτελέσματα της ερώτησης «Πόσο σε βοήθησαν οι δραστηριότητες να γνωρίσεις την πεντατονική κλίμακα του Ντο;»

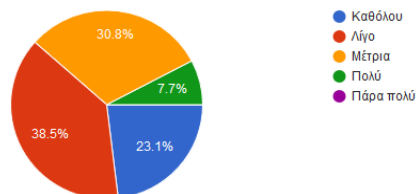
Σχήμα 6. Γράφημα για τα αποτελέσματα της ερώτησης «Πόσο θεωρείς ότι σε βοήθησαν οι δραστηριότητες να κατανοήσεις τη δομή και το περιεχόμενο του χαϊκού;»

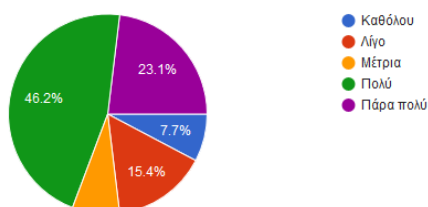
Σχήμα 7. Γράφημα για τα αποτελέσματα της ερώτησης «Πόσο δύσκολο σου φάνηκε να ηχογραφήσεις την ποιητική-μουσική σου σύνθεση;»

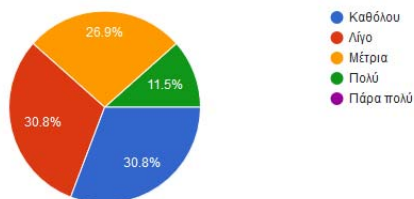
Σχήμα 8. Γράφημα για τα αποτελέσματα της ερώτησης «Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η δραστηριότητα επεξεργασίας του χαϊκού σου και της μουσικής σύνθεσής σου με τη χρήση του προγράμματος Audacity;»

Σχήμα 9. Γράφημα για τα αποτελέσματα της ερώτησης «Πόσο δύσκολη σου φάνηκε η χρήση του προγράμματος Audacity;»

Σχήμα 10. Γράφημα για τα αποτελέσματα της ερώτησης «Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η δημιουργία ενός βίντεο για το χαϊκού σου με τη χρήση του wevideo;»

Σχήμα 11. Γράφημα για τα αποτελέσματα της ερώτησης «Πόσο δύσκολη σου φάνηκε η δημιουργία του βίντεο του χαϊκού σου με τη χρήση του wevideo;»

Στις απαντήσεις τους στην ερώτηση 10 «Τι σου άρεσε περισσότερο στη δραστηριότητα με τη χρήση του Audacity;» οι μαθητές/τριες αναφέρθηκαν κυρίως στην επεξεργασία της ηχογράφησής τους, τη δυνατότητα συνένωσης ηχογραφήσεων και στην ποικιλία των εργαλείων που διαθέτει. Στην ερώτηση 11 «Τι σε δυσκόλεψε περισσότερο στη χρήση του Audacity;» οι περισσότεροι/ες μαθητές/τριες απάντησαν τίποτα και μερικοί αναφέρθηκαν στο συγχρονισμό ανάμεσα στα λόγια και τη μουσική του χαϊκού. Σημειώνεται ότι οι δυσκολίες αυτές αντιμετωπίστηκαν με επιτυχία και σχετικά εύκολα κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης δραστηριότητας. Στην ερώτηση 14 «Τι σου άρεσε περισσότερο στη δημιουργία του βίντεο;» οι περισσότεροι/ες μαθητές/τριες αναφέρθηκαν στο συνδυασμό της μουσικής και της εικόνας. Στην ερώτηση 15 «Τι σε δυσκόλεψε περισσότερο στη δημιουργία του βίντεο;» μερικοί/ές μαθητές/τριες αναφέρθηκαν στο συγχρονισμό εικόνας και ήχου.

Συμπεράσματα

Αποτιμώντας την εμπειρία της μουσικής προσέγγισης του συγκεκριμένου πολιτισμού μέσω της συγγραφής χαϊκού, της σύνθεσης μουσικής επένδυσης και της οπτικοποίησης του ποιητικού λόγου των χαϊκού γίνεται φανερό πως οι μαθητές/τριες βρίσκουν μια διέξοδο για πειραματισμό και αναλυτική προσέγγιση. Η «απελευθέρωση» αυτή είναι ευεργετική και σε προσωπικό επίπεδο, αφού ανακαλύπτουν δεξιότητες και ενδιαφέροντα που δεν γνώριζαν ότι διαθέτουν. Οι μαθητές/τριες μαθαίνουν να «διαβάζουν» τον κόσμο και να δίνουν νόημα στις πληροφορίες με άλλα μέσα, πέρα από τα παραδοσιακά.

Στο πλαίσιο του αναστοχασμού των εκπαιδευτικών αξιοποιήθηκε ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο, το οποίο οι μαθητές/τριες απάντησαν ανώνυμα. Ο αναστοχασμός από την υλοποίηση του παρόντος διδακτικού σεναρίου στην τάξη έδειξε ότι: α) οι διδακτικοί στόχοι επιτεύχθηκαν, β) οι δραστηριότητες των φύλλων εργασίας προκαλούν το έντονο ενδιαφέρον των μαθητών/τριών καθώς συμμετέχουν ενεργά προκειμένου να παράγουν τα ηχητικά αρχεία καθώς και το οπτικοακουστικό αρχείο και γ) μετά την ολοκλήρωση των φύλλων εργασίας οι μαθητές/τριες ανυπομονούν να παρουσιάσουν το οπτικοακουστικό προϊόν τους στην ολομέλεια της τάξης.

Όσο για τους/τις διδάσκοντες/ουσες, η εμπειρία είναι πολύτιμη όχι μόνο γιατί είναι μέτοχοι σ'αυτή τη γοητευτική, «ανακαλυπτική» διαδικασία για τους/τις μαθητές/τριες, αλλά και γιατί μέσα από τη συγκεκριμένη δραστηριότητα αποκτούν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν τη μουσική, την ποίηση και τις νέες τεχνολογίες για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Οι Gouzouasis και Bakan (2011) μας καλούν να προσδιορίσουμε ένα νέο ήθος για το

επάγγελμά μας, να προσαρμοστούμε στα νέα μουσικά περιβάλλοντα, και να ενθαρρύνουμε μουσικές δράσεις στην τάξη που δεν απέχουν από την καθημερινότητα των μαθητών μας. Πάνω από όλα, μας προσκαλούν σε μία κριτική στάση απέναντι στις υπάρχουσες μουσικές πρακτικές.

Αναφορές

Barton, G. M. (2013). *The arts and literacy: What does it mean to be arts literate?* International Journal of Education & the Arts, 14(18).

Burke, A. (2009). *Checkmarks on the screen: Questions of assessment and new literacies in the digital age*. In A. Burke & R. Hammett (Eds.), *Assessing new literacies: Perspectives from the classroom* (pp. 35-54). New York: Peter Lang Publishing.

Felluga, D. (2015). *Critical Theory: The Key Concepts*. London: Routledge.

Gouzouasis, P., & Bakan, D. (2011). *The future of music making and music education in a transformative digital world*. The UNESCO Observatory e-journal, 2(2). Retrieved from <http://education.unimelb.edu.au/_data/assets/pdf_file/0003/1106229/012_GOUZOUASIS>

Jewitt, C. (2008). *Multimodality and literacy in school classrooms*. Review of Research in Education, 32(1), 241-247.

Pahl, K., & Rowsell, J. (2012). *Literacy and education: Understanding the new literacy studies in the classroom*. London: Sage.

Street, B. V. (2008). *New Literacies, new times: developments in literacy studies*. In B.V. Street & N. Hornberger (Eds.), *Encyclopedia of language and education*, 2nd edition, Volume 2: Literacy (pp. 3-14). The Netherlands: Springer.

Thwaites, T. (2014). *Technology and music education in a digitized, disembodied, posthuman world*. Action, Criticism, and Theory for Music Education, 13(2), 30-47.

Whipple, W. R. (1987). *Collaborative Learning: Recognizing It When We See It*. Bulletin of the American Association of Higher Education, 40 (2), 3-7.

Ασλανίδου, Σ. (2003). *Εκπαιδευτική τεχνολογία και οπτικοακουστική αγωγή*. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός οίκος Αδερφών Κυριακίδη α.ε.

Αλεξούδα, Γ., & Ασλανίδου, Σ. Διδάσκοντας πολυμέσα και οπτικοακουστικό γραμματισμό. 5ο Πανελλήνιου Συνεδρίου «Ένταξη των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία», Διοργάνωση: ΑΣΠΑΙΤΕ, 21-23 Απριλίου 2017 . Αθήνα.

ΔΕΠΠΣ (2003). *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο - ΥΠΕΠΘ.

Δημητρακοπούλου, Μ., Τζένου, Μ., Ανδρούτσος, Π. (2010). *Μουσική β' γυμνασίου*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων.

Κοκκίδου, Μ. (2016). *Μουσικοί Γραμματισμοί στον Απότηχο του Μεταμοντερνισμού: από την άγνοια στη συνείδηση*. Στο Μαίη Κοκκίδου & Ζωή Διονυσίου (Επιμ.), 7^ο Συνέδριο της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση, "Μουσικός Γραμματισμός: Τυπικές και Άτυπες Μορφές Μουσικής Διδασκαλίας-Μάθησης", 27-29 Νοεμβρίου 2015 (σσ. 3-36). Θεσσαλονίκη. ISBN: 978-960-89847-6-9

Ματσαγγούρας, Η. (2003). *Η Διαθεματικότητα στη σχολική γνώση (Εννοιοκεντρική Αναπλαισίωση και σχέδια εργασίας)*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

ΥΠΓΒΜΘ. (2011). Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής στο Γυμνάσιο. (Ανακτήθηκε στις 15/06/2017 από τη διεύθυνση: <http://ebooks.edu.gr/info/newps/Τέχνες - Πολιτισμός — πρόταση α΄/Μουσική — Δημοτικό-Γυμνάσιο.pdf>).

ΥΠΓΒΜΘ (2011). Πρόγραμμα Σπουδών για τον Πληροφορικό Γραμματισμό στο Γυμνάσιο, 4η έκδοση). (Ανακτήθηκε 30/12/2016 από τη διεύθυνση: <http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps/Πληροφορική και Νέες Τεχνολογίες/ΤΠΕ Γυμνάσιο.pdf>).

ΥΠΠΕΘ (2016). Οδηγίες για τη διδασκαλία της Πληροφορικής στο Γυμνάσιο για το σχολ. έτος 2016 – 2017. (Ανακτήθηκε στις 4 Δεκεμβρίου 2016 από τη διεύθυνση: https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/ΟΔΗΓΙΕΣ_ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ_ΓΥΜΝΑΣΙΟ_2016_17.pdf)